Resebrev Nr 21

14–24 november 1972

KABUL–LAHORE –AMRITSAR–DELHI

Fortsättning på min första resa till Indien hösten 1972, 19 år gammal. Hade vid den här tiden drabbats av svårartad hemlängtan, så i den kylslagna men charmiga afghanska huvudstaden Kabul ordnade jag genom den sovjetiska turistbyråns försorg en hemresa exakt tre veckor senare från Kabul till Sverige via Tashkent, Moskva och Helsingfors. Idyllisk vistelse i ett gästfritt land som ännu styrdes av kung Zahir Shah. For sedan genom Khyberpasset till Pakistan – Peshawar och Lahore. Därifrån passerade jag gränsen tlll Indien som nu ett år efter 1971 års krig mellan Indien och Pakistan var öppen endast en dag i veckan, och det tog nio timmar att fullborda alla gränskontroller. Ankom Amritsar först sent på kvällen. Nästa dag beundrade jag Harmandir Sahib, sikhernas makalöst vackra Gyllene Tempel, och dessutom besökte jag minnesmärket över Jallianwala Bagh-massakern 1919, då brittisk miltär sköt ihjäl minst 1 000 civila indier. Ankom Delhi där det var svårt att finna hotell.

KABUL 1972

قادری بس ترانسپورت
QADERI BUS TRANSPORT

Kabul

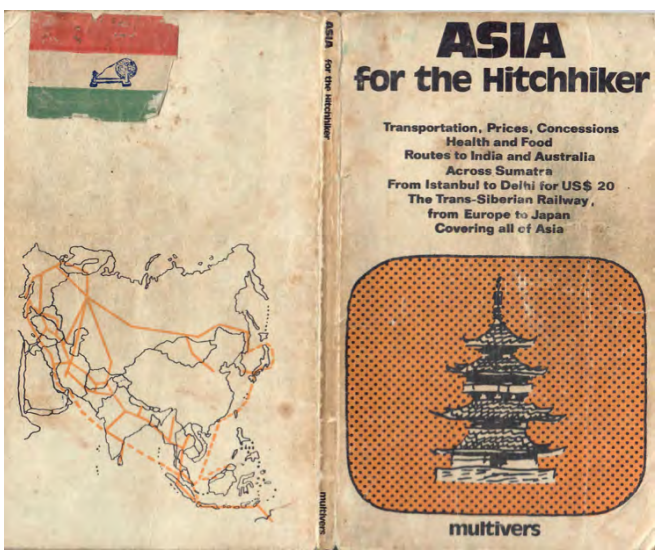
ASIA
for the Hitchhiker
Transportation, Prices, Concessions
Health and Food
Routes to India and Australia
Across Sumatra
From Istanbul to Delhi for US$ 20
The Trans-Siberian Railway,
from Europe to Japan
Covering all of Asia
multivers

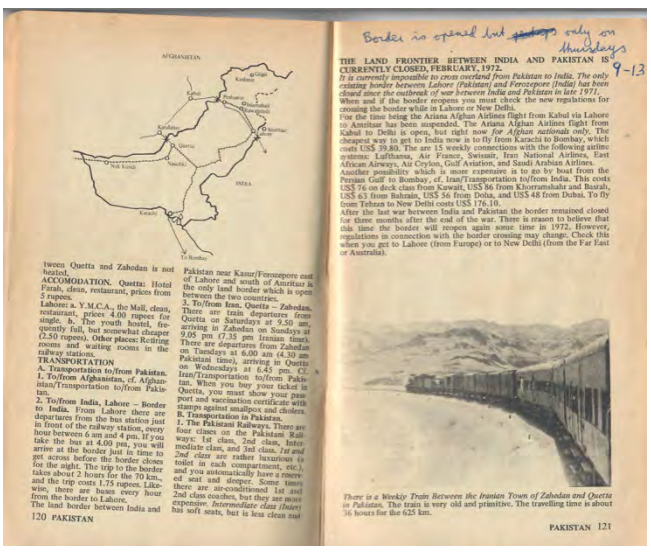
Border is opened but only on Thursdays
9-13
THE LAND FRONTIER BETWEEN INDIA AND PAKISTAN IS CURRENTLY CLOSED, FEBRUARY, 1972.
It is currently impossible to cross overland from Pakistan to India. The only existing border between Lahore (Pakistan) and Ferozepore (India) has been closed since the outbreak of war between India and Pakistan in late 1971.
When and if the border reopens you must check the new regulations for crossing the border while in Lahore or New Delhi.
Fly the time being the Ariana Afghan Airlines flight from Kabul via Lahore to Amritsar has been suspended. The Ariana Afghan Airlines flight from Kabul to Delhi is open, but right now for Afghan nationals only. The cheapest way to get to India now is to fly from Karachi to Bombay, which costs US$ 39.80. The are 15 weekly connections with the following airline systems: Lufthansa, Air France, Swissair, Iran National Airlines, East African Airways, Air Ceylon, Gulf Aviation, and Saudi Arabian Airlines.
Another possibility which is more expensive is to go by boat from the Persian Gulf to Bombay, cf. Iran/Transportation to/from India. This costs US$ 76 on deck class from Kuwait, US$ 96 from Khorramshahr and Basrah, US$ 63 from Bahrain, US$ 56 from Doha, and US$ 48 from Dubai. To fly from Tehran to New Delhi costs US$ 176.10.
After the last war between India and Pakistan the border remained closed for three months after the end of the war. There is reason to believe that this time the border will reopen again some time in 1972. However, regulations in connection with the border crossing may change. Check this when you get to Lahore (from Europe) or to New Delhi (from the Far East or Australia).
AFGHANISTAN
INDIA
tween Quetta and Zahodan is not heated.
ACCOMODATION. Quetta: Hotel Farah, clean, restaurant, prices from 2 rupees.
Lahore: a. Y.M.C.A., the Mall, clean, restaurant, prices 4.00 rupees for single. b. The youth hostel, frequently full, but somewhat cheaper (2.50 rupees). Other places: Reading rooms and waiting rooms in the railway stations.
TRANSPORTATION
A. Transportation to/from Pakistan.
1. To/from Afghanistan, cf. Afghanistan/Transportation to/from Pakistan.
2. To/from India, Lahore – Border to India. From Lahore there are departures from the bus station just in front of the railway station, every hour between 6 am and 4 pm. If you take the bus at 4.00 pm, you will arrive at the border just in time to get across before the border closes for the night. The trip to the border takes about 2 hours for the 70 km., and the trip costs 1.75 rupees. Likewise, there are buses every hour from the border to Lahore.
The land border between India and Pakistan near Kasur/Ferozepore east of Lahore and south of Amritsar is the only land border which is open between the two countries.
3. To/from Iran, Quetta – Zahedan. There are train departures from Quetta on Saturdays at 9.50 am, arriving in Zahedan on Sundays at 9.05 pm (7.35 pm Iranian time). There are departures from Zahedan on Tuesdays at 6.00 am (4.30 am Pakistani time), arriving in Quetta on Wednesdays at 6.45 pm. Cf. Iran/Transportation to/from Pakistan. When you buy your ticket in Quetta, you must show your passport and vaccination certificate with stamps against smallpox and cholera.
B. Transportation in Pakistan.
1. The Pakistani Railways. There are four classes on the Pakistani Railways: 1st class, 2nd class, Intermediate class, and 3rd class. *1st and 2nd class* are rather luxurious (a toilet in each compartment, etc.) and you automatically have a reserved seat and sleeper. Some times there are air-conditioned 1st and 2nd class coaches, but they are more expensive. *Intermediate class (Inter)* has soft seats, but is less clean and
120 PAKISTAN
There is a Weekly Train Between the Iranian Town of Zahedan and Quetta in Pakistan. The train is very old and primitive. The travelling time is about 36 hours for the 625 km.
PAKISTAN 121

Fam Eklund

Neptunusg. 2

223 57 LUND

AFGHANISTAN

16 november 1972

Klockan är 17 och jag sitter på hotellrummet på Hotel Bamiyan i Kabul där jag betalar 18 afghanis per natt, delande rum med mina reskamrater från Meshad i Iran – engelsmannen, australiensaren, pakistanaren och sedan i går kväll även en tysk, **Helmut Nork**.

Allt går i ett och dessutom är jag fortfarande lika fruktansvärt snuvig, och detta gör att jag inte har skrivit på åtskilliga dagar. Den åttonde var det senaste, därefter bara kortfattade noteringar fram tills den 13:e. Vidare har jag bara noterat för 24-26 oktober samt 30 oktober – 2 november.

Hemresa genom Sovjet fixad

Idag har jag fixat min hemresa till Sverige! Jag har sådan stark hemlängtan, men samtidigt känner jag en press på mig själv och förväntningar från släkt och vänner att jag ska resa till Indien, något jag planerat för i ett helt år.

Men med hjälp av uppgifter i min excellenta danska resehandbok ”*Asia for the Hitch-hiker*” har jag bestämt mig för att ordna en snabbrutt hem till Sverige genom Sovjetunionen i mitten av december lagom till att komma hem till jul. Och nu ha en månad på mig att nå Indien och sedan återvända hit till Afghanistan.

Steg upp idag klockan 07:30 efter 13 timmars sömn och inledde dagen med att skriva till **Tomas Löfström**, **Jan-Erik**, moster **Maj** och min klassföreståndare på Katedralskolan **Bernt Pettersson**. Sedan ner till restaurangen och drack te, en kanna om fyra koppar för 2 afghanis (motsvarade 10 öre i svenska pengar), och åt någon slags kaka.

Hänvisad till svarta börsen

Så ut i solskenet. Då mina kontanta pengar är på upphållningen beslutade jag växla mina resterande 600 iranska rials. Först in på en bank som hänvisade mig till en annan bank. Och där kunde de inte heller växla rials, utan hänvisade mig til svarta börsen.

Det är sannerligen ett annorlunda land Afghanistan, där svartabörshandel är fullt accepterad och haschrökning är allmänt förekommande. Beträffande det senare är skillnaden extrem jämfört med Iran, där straffet för smuggling är döden.

Jag gick runt på stan en stund men stötte inte på någon pengaväxlare, så då bestämde jag mig istället att växla en resecheck extra. Gick tillbaka till den första banken, fyllde i ett formulär, och blev tillfrågad ifall jag ville ha pengarna i afghanis eller i kontanta US-dollar. Jag valde afghanis, satt sedan och väntade en halv timme då jag fick formuläret tillbaka och förflyttade mig till en annan kassa och stod där i en lång kö för att slutligen få 743 afghanis för min resecheck på 10 US-dollar.

Med mycket pengar på fickan tog jag en taxi till sovjetiska ambassaden, en jättestor byggnad 4 km från centrum, taxifärden kostade 30 afghanis. Att jag for hit beror på att Intourist har sitt kontor där. och det är de som har hand om alla resor till Sovjet. Gick först in på ambassaden men blev av ett par trevliga personer hänvisad till en byggnad bredvid.

Väl där blev jag glatt emottagen och ombedd att sitta ner i väntrummet. Sedan hände ingenting under en timmes tid, jag studerade en föreslagen resrutt i min resehandbok. Slutligen kom en kvinna och tog sig an mig.

Kabul-Tashkent-Moskva-Helsngfors

Jag förklarade hur jag vill resa och fick besked att det går fint. Först flyger jag den 14 december från Kabul till Tashkent – den resan måste jag själv boka hos det afghanska flygbolaget, men sedan sköter Intourist alla bokningar. Jag måste stanna två nätter i Tashkent, det är obligatoriskt. Sedan flyger jag till Moskva och stannar en dag där, och slutligen tar jag tåg till Helsingfors.

Allt enligt bokens anvisningar, fast priserna hade höjts. Flyget til Tashkent går på 73 US-dollar, flyget til Moskva 53 US-dollar, tre dagars hotellvistelse 19 US-dollar per dag (inklusive tre måltider per dag), någon avgift för tåget till Helsingfors, samt 8 US-dollar för telegramkostnader. Summa att betala Intourist blir 163 US-dollar – och så tillkommer första flyget från Kabul.

Jag fick nu betala 50 US-dollar – en resecheck – plus 600 afghanis. Turistbyråkvinnan fyllde i ett formulär och jag fick lämna tre passfoton för att få visum till Sovjet. Och så blev jag anmodad att komma tillbaka den 11 december. Då ska allting vara i ordning.

Det är ruskigt dyrt, men dels kan det vara kul att se Sovjet, dels vore det fruktansvärt att behöva färdas samma väg tillbaka till Europa, speciellt som jag vill hem så snabbt som möjligt när jag är på väg hem. Dessutom ska jag klara mig i Indien på 170 US-dollar.

Jag promenerade tillbaka från ambassaden ett par kilometer för att spara in 10 afghanis när jag till sist tog en taxi. Hem till hotellet och umgicks med andra resenärer, vi satt i restaurangen och drack te. Sedan upp på rummet och och funderade på min ekonomi. Så nöjd att jag fixat hemresan. Sprättade upp min dolda innerficka i kortbyxorna och tog fram de 90 US-dollar jag hade där.

Flygbolaget runt hörnet

Gick så ut igen för att söka upp Ariana Afghan Airlines kontor för att köpa flygbiljetten till Tashkent. Innan jag hunnit dit blev jag tillfrågad av en kille på gatan om jag ville växla pengar. Jag sa att jag hade 600 rials, för det erbjöd han mig 40 pakistanska rupees, jag krävde 60. Då erbjöd han istället 550 afghanis som jag accepterade.

Vi promenerade över floden och in i basaren och till en butik med ett kassaskåp som han öppnade. Han plockade fram pengar av alla sorter och väl här förklarade han att helst ville ge mig pakistanska rupees och han gick med på att ge mig 60 sådana.

Jag vandrade sedan runt i stan ett tag innan jag tog en taxi för att bli körd till flygbolaget som jag inte hade någon adress till. Häpet konstaterade jag att det bara var beläget runt hörnet. Taxichauffören visste naturligtvis det, men utnyttjade situationen och jag som lämnat en 50-afghani-sedel till honom innan vi startade lämnade bara tillbaka 30 afghanis och vägrade trots mina protester att lämna tillbaka resterande 20.

Nåväl, jag var i alla fall nöjd att jag funnit flygbolaget, jag gick in och satte mig ner att vänta på betjäning och efter en stund var det min tur. Jag bokade nu en biljett till Tashkentplanet den 14 december till en kostnad på drygt 72 US-dollar. Lämnade 90 US-dollar och fick blandad växel tillbaka – 17 US-dollar plus 30 afghanis. Skön känsla att ha första etappen av hemresan säkrad. Nu är jag redo att komma hem. Dagarna i Sovjet är ju också i hamn. Återstår bara för mig själv fixa avslutande färden från Helsingfors – buss till Åbo, båt till Stockholm och tåg till Lund. Från flygbolaget letade jag sedan efter busstationen i Kabul för att fixa biljett till Peshawar i Pakistan i övermorgon.

Trött på ressällskap – stannar extra dag i Kabul

Mina vänner reser redan imorgon, men jag planerar att försöka träffa **Amin** här i Kabul. Jag lärde känna honom när vi delade kupé på tredagars-tågresan från Istanbul till Teheran. Förresten är jag ganska trött på mitt sällskap. Då fungerar det bra att stanna en extra dag.

Hittade dock inte Peshawarbussens kontor, försöker imorgon istället, vet dock att bussresan kostar 100 afghanis eller 16 rupees. Istället hem till hotellet, drack en kanna te och gick sedan upp på rummet för att skriva dagbok och kanske några vykort. Portot att skicka vykort till Europa är förresten jättedyrt. För 10 frimärken fick jag betala 200 afghanis (motsvarande 12,50 i svenska pengar).

Klockan 8 på kvällen gick jag ner i restaurangen och åt *shishkebab* – kött på grillspett. Det är den ena av blott två maträtter som erbjuds besökare till Afghanistan. Den andra rätten är *pulao* – ris med iblandat kött, potatis och grönsaker. Drack te till maten. Sedan åter upp på rummet och gick till sängs. Somnade inte genast, men vad ska man göra på kvällarna. Någon

värme finns inte inomhus så man blir helt stelfrusen och det tar flera timmar liggande i sovsäcken innan man får upp värmen.

17 november 1972

Mina resevänner stack från hotellet vid 6-tiden, jag låg kvar till klockan 08:30. Träffade hotellvärden som är jättetrevlig och han gav mig ett enkelrum för 40 afghanis och jag flyttade genast över mina saker dit. Visade honom adressen till Amins gode vän, hos vilken Amin bodde .

Jag hade två adresser, en till informationsministeriet och en hemadress. Då det var fredag och därmed helgdag beslutade jag att söka efter hemadressen. Hotellvärden följde med ut på gatan och stoppade en taxi.

Adressen var Naqash 119 och det vållade stor förvirring ty Naqash är namnet på den stora kamelmarknaden i Kabul. Men efter att ha frågat en massa människor fick veta att ett stort höghusområde döpts till samma namn, så vi började köra runt bland husen.

Höghus vid kamelmarknaden

Detta var det moderna Kabul, flotta hus, ett ordnat europeiskt gatunät och inte en enda kvinna i slöja. Detta var ett område där överklassen bodde – folk i affärsvärlden administrationen etcetera.

Husnumren gick visserligen högt, upp till 90 men någon adress Naqash 119 kunde vi inte finna. Efter en stunds sökande körde vi åter till hotellet, flera kilometer från Naqash. Alla dessa städer från Iran och österut är så vidsträckta, kanske ett par mil i diameter, men det beror på att man hittills i så liten utsträckning satsat på höghus utan nästan alla hus är enplans fyrkantiga och utbredda.

Betalade taxin 50 afghanis för färden, och åter på hotellet drack jag en kanna te och käkade lite bröd. Sedan ut igen. Tog en promenad i Kabul, till basaren och runt i centrum. Efter en lång vandring kom jag till Peshawar-busskontoret och köpte en biljett till imorgon klockan 07:30.

Miserabel indisk film på bio

Passerade en biograf som i likhet med alla andra biografer visar indisk film. Betalade 15 afghanis för att få en klädd fåtölj på läktaren. Filmen hette *Suray* och var regisserad av **T Prakash Rao** och visade sig vara en äventyrsfilm av dålig kvalitet. Simpel handling, dålig klippning med mera gjorde den miserabel.

Dock en reflektion: Filmen var gjord i färg och den gav trots allt en viss inblick i indiskt liv. Publiken klappade händer när hjälten visades på bild förföljande skurkar – och det förekom flera gånger. Filmen tog 3 timmar.

Då det var iskallt inomhus var det skönt att komma ut i solen efteråt. Satte mig på ett torg och skrev kort till **Mattias**, **Anders Davidsson** och **Stefan Nilsson**. Blev emellertid så trött att jag tog mig hem och lade mig direkt klockan 14:30. Kylan gjorde att jag stannade i sovsäcken till 16:30. Mådde inte riktigt bra, gick på toaletten och hade lätt diarré.

Ner till restaurangen och beställde ris och te till middag, men orkade inte äta upp. Innan jag lade mig klockan 19 packade jag för morgondagens färd. Gjorde en bedrift genom att få ner min stiliga fårskinnspäls – inköpt i Herat för 1200 afghanis – längst ner i ryggsäcken utan att säcken blev avsevärt mer packad än normalt.

Lämnade onödiga prylar

Samtidigt lämnade jag en del prylar som enbart är överflödiga numera – tågtidtabellen (jag rev ur och sparade bara de sidor som rör min min resa); en usel resehandbok för Europa; internationella vandrarhemsförteckningen: och den värdelösa blockflöjten jag köpte i Jugoslavien. Även hostmedicinen lämnade jag – den hjälpte inte ett dugg.
Skönt att få sova.

KHYBERPASSET

LAHORE 1972

PAKISTAN

18 november 1972

Vaknade 06:15. Betalade för rummet och sålde min flöjt för 10 afghanis till en av pojkarna som jobbade på hotellet. De hjälpte mig också att växla en US-dollar då jag inte hade tillräckligt med afghanis. Nu fick jag 70.

Utan frukost tog jag en taxi till busstationen och anlände dit klockan 7. Ryggsäcken blev som vanligt uppslängd på taket och stuvades med övrigt bagage. Bussen, en minibuss, tillhörde afghanska postverket och var rätt sjaskig.

Hade fått sittplats bredvid en kanadensare (*bilden*)som jag sedan konverserade med. Det var väl en 6-7 andra nordamerikaner också på bussen, men för övrigt var passagerarna bara pakistanare och afghaner. Bussen avgick tidsenligt. Färden inleddes med Kabuls stadsmiljö i all oändlighet, men så småningom började en våldsam nedförsbacke med serpetinväg och norsk natur – Khyberpasset nästa...

Minutiös gränskontroll

Kom så till gränsstationen mellan Afghanistan och Pakistan i Torkham. Relationerna mellan de båda länderna är inte okomplicerad. Afghanistan gör anspråk på delar av Pakistan som bebos av pashtuner, som också är Afghanistans majoritetsbefolkning.

Gränskontrollerna var minutösa på båda sidor. Allt bagage genomsöktes, valutadeklarationer skulle fyllas i, och kartor och böcker granskades. När allt var klart fortsatte bussen den spektakulära vägen genom det berömda Khyberpasset. Det skär igenom den nordöstra delen av Sefid Koh-bergen som är en lång sydostlig förlängning av bergskedjan Hindukush. Khyberpassets topp ligger fem kilometer in i Pakistan vid Landi Kotal.

Det var platsen där en brittisk arméstyrka på 16 500 man överfölls och dödades av afghaner som vägrade acceptera att britterna besegrat Afghanistan i det första anglo-afghanska kriget 1839-1841.

Arméstyrkan som var väg tillbaka till Indien nedgjordes till sista man sånär som på en fältläkare vid namn **William Brydon**. Han överlevde och lyckades ta sig till det brittiska fortet i Jalalabad en vecka senare. På frågan "Var är armén?" påstås det att han ha svarat: "Det är jag som är armén." Se här **Elisabeth Butlers** målning ”*Återstoden av en armé*” från 1879.

Grunden till brittiska fördomar om afghaner

Denna händelse bidrog till den än idag utbredda misstänksamheten bland engelsmän gentemot afghaner, att de skulle vara särskilt lömska och svekfulla.

Ner på slätten och anlände till Peshawar. Varmt och skönt efter vinterkylan i Kabul. Jag och kanadensaren hade sällskap och for med en hästdragen vagn till Rainbow Hotell, ett riktigt freak-hotell befolkat av hippes varav en hel del svenskar som samtliga rökte hasch. Två rupees 50 paisa för sovplats i ett fyrbäddsrum.

Man serverade god mat, jag åt potatis och ärter, och drack te på engelskt vis med mjölk.

Gick till sängs klockan 21 afghansk tid (21:30 pakistansk td). Fortfarande dålig mage, diarré, men sov gott i min sovsäck.

19 november 1972

Steg upp klockan 8,och angenämt överraskad av en välbekant frukost: Cornflakes med mjölk (dessvärre varm sådan), omelett och te. Hela hippiegänget gav sig av för att ta tåget till Lahore. Men jag jag hade ingen lust att resa med dem, utan bestämde mig för att åka buss.

For med moped-taxi till busstationen. Många hjälpsamma människor bistod mig att köpa biljett för endast sex rupees till vad jag trodde var direkt till Lahore. Men minibussen med plats för 12 passagerare och med obekväma sittplatser visade sig endast gå till Rawalpindi. Där fick jag byta buss och köpa ny biljett, för 11 rupees till Lahore i en likadan minibuss och med samma obekväma säten. Stannade på vägen för att dricka te.

Rejält hungrg anlände jag Lahore klockan 18:30. Tog en skotertaxi för 2 rupees till YMCA (KFUM) där jag hoppades få bo. Enkelrum fanns dock inga lediga, men jag fick ett dubbelrum med egen toalett att disponera själv för 10 rupees per natt. Med löfte om att få byta till billigaree enkelrm om det blev något ledigt. Gick så till restaurangen och åt kyckling och potatis. Gott men direkt efteråt fick jag rusa till toaletten, trängande behov.

20 november 1972

Klockan är 14:30, jag befinner mig sedan igår kväll i Lahore varifrån jag på torsdag kan ta mig över gränsen till Indien, en gränspassage som bara är öppen en dag i veckan. Det var ju krig mellan Indien och Paklistan för ett år sedan och då stängdes gränsen helt. Nu är den åter öppen, men som sagt endast en dag i veckan. Bor på KFUM som har ett stort rent hotell här i Lahore.

Skön värme men dålig mage

Äntligen har jag kommit till värmen, enligt tidningen varierade temperaturen igår mellan 12 grader på natten och 28 grader mitt på dagen. Man blir helt matt av hettan när man så länge levt utan den. Dock föredrar jag att vara matt här än stelfrusen i Kabul. Kanske min snuva och hosta kommer att försvinna snart.

Men i gengäld har jag drabbats av en våldsam diarré som är orsakad i Afghanistan. Jag är sjuk hela tiden, så det är inte underligt att jag vantrivs ibland och längtar efter att komma hem till Sverige. De sista veckorna varit rätt värdelösa.

Som en skön stimulans kom i alla fall de två brev jag kunde avhämta på Poste Restate här i Lahore igår, ett från er och ett från **Anders Olsson** och **Marie Hedin**.

Rapport om familjen ochkamratlivet i Lund

Det är verkligen jätteskoj att höra om allt som sker i Lund, och vad alla sysslar med. Hoppas det blev rrevligt på Ölandsresan. Det var ju väldigt vad ni vunnit priser, och kul höra att mamma varit på Historiska museet, undrar om hon träffade någon av mina bekanta där.

Det är vidare tjusigt att **Gösta** fixar min universitetsanmälan – jag har sökt till att studera folklivsforskning i i Lund i vår, ett ämne som nyss bytt namn till etnologi.

Tack också för nyhetssammandraget liksom hela brevet som verkligen gladde mig.

Och av Anders och Marie fick jag en inblick i kamratlivet. Allt är som vanligt, kul. **Lars Sylvén** har fått en egen lägenhet på Slöjdgatan, **Anders Edenbrandt** och **Mattias Höglund** har varit nere i Paris och hälsat på **Ingrid Gustafsson**, Marie står som första reserv till Malmöflickornas turné till Brasilien i december och Anders själv jobbar kvar på en tvättinrättning. Förresten, bägge breven hade bara tagit tre dagar att nå hit – fantastiskt.

Likheter med England – och skIllnader

Gick upp klockan 9 idag, och efter att ha tömt magen åt jag frukost, idag gröt, mjölk och te. Pakistan är som ett asiatiskt England – man får engelsk mat, cornflakes, te med mjölk. Vidare är alla gatunamn och alla skyltar på engelska, och det ges ut flera tidningar på engelska eftersom det råder en språkförbittring.

Även om urdu är officiellt språk talas det flera andra språk såsom punjabi, sindhi, baluchi och pashto och då är det effektivare att använda sig av engelska istället. Dessutom finns det typiskt engelska parker och jättelika gräsmattor, man spelar cricket och landhockey, och det är vänstertrafik i landet.

Vad som däremot skiljer sig åt är så klart befolkningen och gatulivet med ett myller av omväxlande hästkärror, cykelrikshaws, mopedtaxibllar, vanliga bilar, bussar, oxar och folk precis övertallt. Vidare finns det många tiggare och vanföra som vädjar om pengar, men man lär sig snabbt att ignorera dem.

KFUM-hotellet i Lahore

Efter frukost skulle jag ta en promenad till huvudpostkontoret, jag kollade en karta och började gå. Gick på Lahores huvudgata The Mall att ett par kilometer utan hitta något. Försökte ta en scotertaxi, men alla var fulla med folk så jag fick promenera också hela vägen tillbaka till KFUM.

Alldeles när jag kommer fram ser jag bakom KFUM en byggnad med en skylt med stora bokstäver GPO. En sådan idiot jag varit. Som jag nämnde fanns där två brev till mig på Poste Restante. Lustigt nog fanns det i högen tlll personer med efternamn som började på E endast tre ytterligare brev, och de var också adresserade till en svensk. Fick erlägga 2 rupees för mina brev, visa passet och underteckna ett par papper.

Gick in på KFUM- restaurangen och drack te, och därefter till receptionen för att höra om det fanns ett enkelrum att byta till. Det gjorde det inte, men jag erbjöds ett trebäddsrum till halva priset mot mitt dubbelrum – 6,50 rupees. Jag skulle kunna dela rummet och betala ännu mindre men jag ville inte dela med någon.

Bytte om till sommarkläder

Duschade och bytte för första gången på min resa om till sommarkläder, kortärmad skjorta och sandaler. Tvtättade mina fem näsdukar, som jag använt så mycket att de aldrig kan bli rena igen.Gick ut på en kvällspromenad på en affärsgata i närheten, som nu på kvällen var fylld med marknadsstånd och shoppade. Jag köpte tio vykort för 4 rupees, jättebilligt. I svenska pengar motsvarande 20 öre per kort.

Jag åt samma middag som igår, kyckling, potatis och grönsaker. Tillsammans med ett glas lemon juice gick det på fem rupees. Sedan till rummet och låg och läste breven och längtade lite hem. Till sängs klockan 21:30

21 november 1972

Tillstånd för att lämna landet

Ny vardagsritual: Steg upp klockan 9, diarré – tömde magen, och sedan frukost med gröt, mjölk och te. Idag skulle jag skaffa ett road permit, ett tillstånd att lämna Pakistan landvägen och passera gränsen till Indien.

Läste i min resehandbok adressen till den myndighet som utfärdar road permits – *Civil Secretariat, Home Department*. Jag började vandra som jag brukar, men villade bort mig så det tog minst en timme extra för att hamna rätt. En mängd Indienfarare var redan på plats.

Proceduren var simpel, man fyllde i ett formulär och satte sig därefter i väntrummet. Efter en kvart fick vi utan kostnad varsin lös papperslapp som berättigar oss att passera gränsen på torsdag – som alltså är den enda dagen i veckan som gräsen hålls öppen, ytterligare specificerat att tlllståndet gäller endast mellan klockan 9:00 och 13:00.

Omsvärmad av nyfikna i parken

När denna nödvändiga aktivitet var avklarad tänkte jag gå till en park och sätta mig på en bänk i det underbara solskenet och skriva vykort. Sagt och gjort men min plan visade sig vara omöjlig att genmföra, för jag hann knappt sätta mig på gräsmattan förrän jag var helt omsvärmad av ungdomar som alla ville hälsa på mig och veta var jag kom ifrån och vad jag hette.

Väldigt kul egentligen men därefter var allt skrivande hopplöst.

Flyttade ett par hundra meter och gjorde ett nytt försök att skriva vykort, och hann skriva fyra stycken, till Anders Olsson, morbror **Thorsten**, min favoritlärare på Katedalskolan – **Jesper Wetterberg**, samt **Jadwiga**. Men snart var jag åter omgiven av nyfikna pakistanare. Det är helt omöjligt att vara ensam här.

Återvände istället till KFUM, och åt middag, kyckling curry med ris. Sötsliskig Coca Cola och vatten därtill. Tog en promenad men så upp på rummet. Våldsam diarré men sedan var jag OK och kvällen blev ovanligt produktiv. Läste lite i min bok om Latinamerika historia, och skrev sedan dagboksanteckningar för flera dagar. Annars är jag för närvarande så slö att att jag knappt orkar skriva något. Till sängs klocka 22:30.

22 november 1972.

Klockan är 20:30, större delen av dagen har jag varit på rummet. Diarré två gånger. Steg upp trött klockan 09:30. Gick över till bank växlade 5US-dollar till 52 rupees. Växlingen tog 20 minuter och noterades på min valutadeklaration.

Skrev kort under dagen till **Agneta Hansson**, **Agnieszka**, **Jan Waernberg**, **Pia Gideon** och Anders Edenbrandt. Har tills nu skrivit totalt 59 vykort under resan, inklusive dem jag skickat till egna familjen, till 38 adresser. Portot till Sverige, tre vykort med flyg: 1,15 rupees per kort; sex vykort skickade med båt: 70 paisa per kort.

Åt gröt och te samt stekt ägg med några extremt starka potatisbullar, och så direkt upp till rummet och jag låg sedan och vilade till 14:30.

Det är förresten mulet ute idag och en liten regnskur har fallit.

Förberedelser för gränsövergång

Gjorde en kraftansträngning idag på initiativ av en av de många svenskar som bor här på KFUM. Jag promenerade till turistkontoret, inhandlade en biljett till en turistbuss som kör till gränsen imorgon klockan 8, för fem rupees.

Åter till KFUM, betalade för mina övernattningar. Så tlll rummet igen, vilade, längtade hem och mådde pyton. Så småningom gjorde jag dock en kraftprestation och läste ut två långa kapitel i Latinamerikas historia. Slutligen packade jag ryggsäcken som nu är jättestor med afghanpälsen, sovsäcken och de grova skorna. Den har också blivit väldigt tung.

En trevlig sak är dock att förkylningen är på återgång. Jag använder nu bara två näsdukar om dagen.

23 november 1972

Sov verkligen dåligt. Jag var för varm och hade ont i huvudet och magen. Kunde knappast sova. Vid 4-tiden kom så explosionen på toaletten och därefter somnade jag omedelbart. När jag var tvungen att stiga upp klockan 7 var det utan att vara utsövd.

Tog min ryggsäck och lämnade KFUM-hotellet. Det var ännu mörkt ute och knappt någon trafik alls. Detta senare faktum ledde till att jag inte fick tag på någon skotertaxi utan jag fick gå hela vägen till turistkontoret och och anlände dit klockan 07:30. Det var beläget alldeles intill ett turisthotell som är känt för att de jättedyra bussarna som kör från England tlll Nepal och Australien låter sina passagerare övernatta där.

Och mycket riktigt var där tre bussar som höll på att packas för att också passera gränsen till Indien idag. Min buss lät dock vänta på sig. Ytterligare folk kom, de flesta välbekanta ansikten. Två engelsmän jag träffade i Thessaloniki, två amerikaner från Teheran-tåget med flera.

Jättekö vid gränsstationen

Klockan 8 kom en minibuss. De flesta hoppade in i den och trängdes, men jag väntade ty jag hade hört att det skulle komma en buss till, och den kom en kvart senare och jag samt några få kvarvarande fick god plats i den

Denna bussen körde sedan så snabbt bland oxar och cyklar i gatuvimlet, som nu börjat intensifieras, så att vi passerade den första bussen liksom en en av Nepalbussarna som startade 15 minuter före oss. Jag satt och halvsov hela vägen, 45 minuters färd tlll Wagah Border, och jag blev helt chockad över den kö som väntade vid den pakistanska gränsstationen. Det var helt packat med folk som före mig väntade på att få en stämpel i passet. Jag ställde mig sist i kön och där stod jag länge, länge. Förmidagssolen gassade och det blev hett.

Pakistanska passpoliser delade ut formulär som man skulle fylla i. Efter någon timme ställde jag min ryggsäck vid ett träd och noterade min plats så jag kunde avvika för att köpa en dricka. Jag hade varken ätit eller druckit idag men äta hade jag ingen lust till. Fick en lemonjuice och direkt efteråt måste jag skynda till en av de primitiva toaletterna som utgjordes av en massa små tält på ett fält. Man gick in i ett och där fanns ett stort hål ner i marken. Diarrén är nu rena vattnet.

Kaos efter flera timmars väntan

Timmarna gick och när det började närma sig min tur måste jag ställa mig i kön igen. Nu uppstod det plötsligt kaos. Efter det disciplinerade köandet fram tills nu började folk att tränga síg vilt, en fruktansvärt ociviliserad trängsel. Jag höll min position och plötstligt befann jag mig i andra raden, näst på tur. Men så när första raden var klara och skulle gå drogs jag med och tomrummet som uppstod fylldes genast av andra. Och så tvingades jag köa en halvtimme till.

Så småningom kom jag i alla fall fram till passkontrollen där jag lämnade det ifyllda formuläret samt road permit-tillståndet.

I kön vimlade det av gamla bekanta, träffade även vänner från Kabul såsom engelsmannnen och australiensaren **Norman** liksom tyske Helmut Nork *(på bllden till höger*). Massor med svenskar fanns här också, bland annat de jag träffade på freakhotellet i Peshawar och en kille från Teheran-tåget.

Äntligen klar med den första kön, direkt över till en annan lucka där man skulle lämna sin valutadeklaration och för den erhålla en lapp som man senare skulle lämna över till en av vakterna på vägen över till indiska sidan

Gräns mellan Punjab och Punjab

Innan jag gick över till Indien lade jag mig dock och vilade på en gräsmatta. Noterade att det tycks förekomma en viss handel mellan Pakistan och Indien, ty på den pakistanska sidan stod lastbilar med gods som lossades av pakistanska bärare för att sedan vid gränsen övertas av indiska bärare.

Det kan också röra sig om transittrafik från Afghanistan till Indien.

Gränsen i sig är inget märkvärdigt, som en gata kring vilken landskapet är exakt detsamma på båda sidor om gränsen. Fram tills 1947 då Indien och Pakistan blev två självständiga stater av det som varit Brittiska Indien var Punjab en stor provins, men som delades i vad som kallas för *The Partition* (Delningen), så att Punjab idag är dels en provins i Pakistan och dels en indisk delstat.

INDIEN

23 november 1972

Passerade gränsen efter nio timmar

Över till indiska sidan kom jag först till en desk där man fick inreseformulär att fylla i. Det kontrollerades av en tjänsteman som granskade det, men man fick behålla det. Fortsatte promenera ett par hundra meter och kom till indiska gränsstationen där man fick lämna förmuläret för att få en stämpel i passet. Notera att på den här tiden behövde svenskar inget visum för att resa som turist till Indien

Fastän Indien hade fyra deskar för passkontroll mot Pakistans enda, uppstod det köbildning även här. Alltså ånyo vänta och vänta. Jag höll en plats i kön, men gick dödstrött och satte mig. Efter en halvtimme ställde jag mig åter men fann att avståndet tlill desken var oförändfat tre meter. Ytterligare en timme tog det innan jag var klar.

Härefter var det dags för indisk tullkontroll. In i en speciell byggnad med min ryggsäck. Förvånansvärt nog var kontrollen ingenting jämfört med den pakistanska kontrollen vid inresan från Afghanistan. Jag behövde bara besvara ett antal formulärfrågor, besvarade att jag inte hade något tullpliktigt i bagaget, skjutvapen eller narkotika, och påstod att jag hade enbart resecheckar, nämnde inte de sex kontanta US-dollar jag hade. Fick ett vitt kritstreck på ryggsäcken samt ett papper att lämnas vid den sista gränskontrollen på vägen.

Innan dess växlade jag helt utan problem pengar på en bank i det fria, en resecheck på 10 US-dollar, till kursen 1 dollar – 7,90 indiska rupees

Klockan hade nu blivit närmare 18. Jag hade således spenderat nio timmar på att korsa gränsen.

Kunde inte äta starka bönor

Gick så till busshållplatsen för att ta bussen till Amritsar. En massa människor väntade redan där. I anslutning fanns en restaurang (matutskänkningställe vore bättre benämning) och jag tog ett litet fat med bönor och en kopp te, men bönorna var så oerhört starka att jag än endast kunde äta lite grand.

Jag betalade ingenting ty de hade ingen växel på mina indiska sedlar och så småningom glömdes det bort att jag inte betalt.

Det mörknade nu snabbt. Av några indier fick jag besked att bussen skulle komma när som helst. Men det stämde inte, så vi förflyttade oss till nästa busshållplats och där träffade jag åter Helmut. Satte oss ner allihopa på vägen och väntade. Efter en timme var det några fantastiska människor som samlade ihop ved och tände en brasa. En person med gitarr och en annan med flöjt förgyllde stämningen. Rena lägerbålet.

Klockan 20:30 kom så bussen. Stor trängsel, alla ville åka med första bussen – det skulle komma två. Vi kom med och Helmut reserverade plats för mig så jag kunde lämna ryggsäcken på taket.

Övernattning i kontorsrum och i restaurang

Underbart att äntligen vara åter på väg, men så trött som jag var sov jag nästan hela vägen till Amritsar. Väl där skulle vi leta efter hotell men det var ingen lätt uppgift ty det var fullbokat mest överallt. Helmut och jag kom dock till ett hotell av bättre standard som erbjöd oss att sova på kontoret för fyra rupees. En säng flyttades in och så var det tänkt att en av oss skulle sova på golvet.

Jag var snabb att ockupera sängen, som en kompensation för att Helmut var fräck nog att ta fönsterplatsen på bussen den långa resan från Herat till Kabul trots att den egentligen var min enligt biljetten.

Men Helmut ville absolut inte sova på golvet. Han erbjöds då istället att sova i restau-

rangen och så blev det. När vi gick in där blev vi jätteimponerade. Utifrån våra mått mätt var det en lyxrestaurang som serverade all slags mat. Vi slog oss ner och beställde. Jag tog stekt ost och tomater samt mjölk som dock inte var den kylskåpskalla ljuvligt goda svenska mjölk, som jag intensivt längtar efter. Missräknade mig också på osten som inte smakade som god europeisk delikat ost som jag hoppats på. I stället tvingades jag uppsöka toaletten för att göra mig av med det nyförtärda.

Vi kom i samspråk med två indier, eller rättare sagt en av dem pratade med Helmut om Tyskland och det försenade min bäddgång till 23:30, sov i sovsäcken.

24 november 19 72

Upp klockan 7 med en föresats att vi skulle ta klockan 9-tåget tiil Delhi. Åt stekta ägg och chips i restaurangen utan större aptit. Kaffe till det. Så tlll toaletten för att tömma magen. Packade våra grejer och gick ut på gatan där det regnade just då men det upphörde snart och beredde plats för en stor sol.
På parkeringen utanför träffade vi en fransk kille och hans tjej. De hade en Volkswagen-

buss som de hade kört med hela vägen från Europa. De skulle också fara till Delhi idag, och efter en stunds samtal erbjöd de oss lift.

Gyllene Templet i Amritsar

Emellertid skulle de inte köra direkt utan först besöka Gyllene Templet – *Harmandir Sahib,* sikhernas förnämsta helgedom som finns här i Amritsar. Och det ville vi också gärna göra. Fixade cykelrikshor och färdades sedan långsamt genom staden och kom till templet, våra cyklister väntade utanför medan vi besökte det vackra templet.

Innan man fick lov att komma in var man tvungen att lämna skor och strumpor samt tvätta fötterna. Dessutom var det tvång på att bära huvudbonad så de övriga erhöll varsin sjalett men jag slapp eftersom jag ju ständigt bär på min afghanska kalott, köpt i Herat.

Det var ett stort område, till största delen bestående av en sjö. Runt den kantar byggnader och mitt i sjön, förbundet med en bro, finns det allra heligaste huset där sikh-religionens heliga skrift *Guru Granth Sahib* förvaras .

Vandrade runt på rena marmorgolv och beundrade. I det allra heligaste satt religionsutövare och spelade på dragspelsliknande instrument och sjöng. En officiant delade ut någon slags mat till de troende. Stämningen var skön och det var underbart att det här inte gör någonting att turister finns i lokalen. En ömsesidig respekt skiljer det här ifrån turister i kristna kyrkor och islamiska moskéer.

Monument över brittisk massaker 1919

När vi sett färdigt avslutade vi med att besöka ett specellt sikh-museum. Ett museum till största delen fylld med grymma tavlor föreställande massakrer av sikher, de lär ha varit väldigt förföljda. Några stater i det förkoloniala Indien var dock under sikhiskt styre – det var här i området kring Amritsar och Lahore som var deras starkaste fäste.
Ut till våra väntande rikshor. Vi bad att bli körda till hotellet, men trots det stannade vi till på ytterligare en sevärdhet – ett väldigt monument och stor tillhörande park till åminnelse av Jalianwala Bagh-massakern 1919 då brittiska soldater sköt ihjäl uppemot 2 000 oskyldiga civila indier.

Lift med fransmän till Ambala

Så småningom till hotellet. Helmut och fransmännen stack ut och köpte mat. Jag satte mig på toaletten för att klara av en lång bilresa. Förresten betalade vi 1,50 rupees per man för rundturen med cykelrikshor i Amritsar.

Lämnade Amritsar klockan 11:30. Bussen var bekvämt inredd och det gav mig möjlighet

att lägga mig och vila. Det gjorde jag sedan hela tiden vi for med bussen. Vilket inte blev till Delhi utan bara halvvägs till staden Ambala. Där fick vi nämligen punktering och den troliga anledningen var att bussens vikt hade ökat med två extra passagerare och våra ryggsäckar. Helmut och jag hoppade då av. Fransmännen sade sig inte vilja ha någon hjälp, och vi skildes åt i god stämning.

Klockan var nu 16, och vi gick till järnvägsstationen som låg nära, och en man vi mötte på gatan upplyste oss om att det skulle avgå ett tåg till Delhi klockan 17:22.

Inbjudna träffa stationsföreståndaren

På stationen uppsökte vi genast ”*The Office of the Regional Superintendent*” då det är där man kan få studentrabatt på tågen. Rabatten är på 50 procent. Nu fick vi dock inte någon rabatt, på grund av att för detta tåg gällde en regel att man ska åka minst 48 mil för att åtnjuta rabatt, och så långt var det inte kvar till Delhi,

Vi köpte då normalpris-biljetter för resa i andra klass, 8 rupees per man. Vi valde det trots att det också fanns tredjeklassvagnar som vi kunde åkt med för halva priset.

Just när vi köpt biljetterna frågade en äldre man i turban om det var något vi sökte efter. Jag frågade om det fanns ett väntrum för andraklassresenärer. Det fanns inte, men han tog oss med till Station Superintendent-kontoret (som jag förmodar är stinsen).

Det visade sig att det var denne som inviterat oss. Vi fick sitta ner och efter att han klarat av en massa underskrifter av papper ägnade han sig åt oss. Han hade varit i Tyskland två gånger och han snackade därför mest med Helmut, men också med mig. Vi blev bjudna på te och och fick lov att använda hans privata toalett. Och när klockan närmade sig 17:30 – tåget var 10 minuter försenat – gick han till en stationsanställd och bad denne att bereda plats på tåget för oss.

Tåget kom, massor av tredjeklassvagnar helt propppfyllda, ett antal andraklassvagnar och en förstaklassvagn. Det var rätt mycket folk även i andra klass, men vi fick sittplatser med hjälp av vår kontakt.

Från Ambala till New Delhi var det bara en resa på 3 timmar och 45 minuter, och den tiden ägnade jag mig åt att vila och gå på toaletten. Vagnen i sig var inget vidare, inga kupéer, inga armstöd och hårda ryggar. Dock inte trängsel som i tredje klass, och sätena var trots allt mjuka.

Svårt hitta hotell i Delhi

Så var vi då plötsligt i Indiens huvudstad New Delhi. Utanför stationen väntade massor av skotertaxis och alla chaufförerna viftade med hotellförslag med genomgående höga priser. Vad vi ville ha var dock ett hotell på nära håll och inte en skotertaxi som kanske skulle köra oss flera kilometer bort bara för att vi väl där skulle finna att hotellet var fullbokat.

Vi gick istället till det närliggande området Paharganj där det det finns många enklare hotell. Passerade massvis av folk sovande på trottoarerna samt i sängar på trottoarerna. Efter en stund kom vi till ett hotell som jag genast förstod var alltför dyrt, men vi frågade i alla fall. De skulle ha 43 rupees för ett dubbelrum – vansinnes-pris.

Det visade sig svårt svårt att hitta något lämpligt hotell så vi gick tillbaka mot stationen. Nu träffade vi dock en man som lovade att till fots föra oss till ett hotell alldeles i närheten. Passerade först ett par budgethotell som var fullbelagda, men så kom vi till det omtalade. Och där fanns plats.

De ville ha 8 rupees för en säng i en sovsal med många sängar. Men med tanke på hur många oärliga människor det finns avvisade vi först erbjudandet, och vi

gick vi till ännu ett hotell alldeles intill, bara för att finna att det också var fullbelagt. I det läget insåg vi det lönlösa i att fortsätta leta efter rum. Det sades att alla hotell var fullbokade på grund av den pågående Tredje Asiatiska Internationella Handelsmässan i Delhi.

Så vi gick tillbaka till det föregående hotellet – Vishal – och accepterade att bara boka två sängar i ett mellanting mellan korridor och rum på takvåningen där det var placerat fyra sängar. Klientelet – övriga hotellgäster – föreföll vara ärliga personer.

Första ölen efter Istanbul

Vi fördes via vindlande trappor dit upp där vi skulle sova. En säng var redan tagen av en amerikan. Där ena väggen skulle varit hade man utsikt över våningarna nedanför och ovan oss blickade vi mot stjärnhimlen.

Vi var törstiga och gick därför ned i restaurangen. I Amritsar hade jag sett den första ölreklamen sedan Istanbul, så vi frågade efter öl. OK, det gick fint, men vi måste ta med det upp på ”rummet” och inte dricka i restaurangen. Efter en stund kom man med en stor flaska och vi betalade 7 rupees. Njöt av att äntligen få något annat att dricka än det normala sötsliskiga slabbet – Cola och Fanta – som man varit hänvisad till.

Sov sedan gott i mitt påslakan, även om amerikanen snarkade våldsamt.

LARS EKLUND

Fortsättning på resan finns på http://larseklund.in/resebrev/22_delhi-agra1972.pdf

INTERNATIONAL STUDENT IDENTITY CARD

CARTE D'IDENTITÉ INTERNATIONALE D'ÉTUDIANT/CARNET INTERNACIONAL DE ESTUDIANTE/
МЕЖДУНАРОДНОЕ СТУДЕНЧЕСКОЕ УДОСТОВЕРЕНИЕ

ISIC

24.3 1953
EKLUND
LARS G T
SWEDISH
Lars Eklund
SIGNATURE/SIGNATURE/FIRMA/ ПОДПИСЬ

№ B1
189159

INVALID UNLESS RENEWED ANUALLY/NON VALABLE SANS VALIDATION ANNUELLE/INVÁLIDO SIN VALIDACIÓN AÑUAL НЕДЕЙСТВИТЕЛЬНО БЕЗ ЕЖЕГОДНОГО ВОЗОБНОВЛЕНИЯ

SFS-Resor Sandgatan 4 223 50 LUND

Katedralskolan Lund, Sweden
SFS-Resor Lund 1
Lund May 25 1971
Hannicka Kinder

istc

THE HOLDER OF THE STUDENT IDENTITY CARD
LE PORTEUR DE LA CARTE D'IDENTITÉ D'ÉTUDIANT
EL POSEEDOR DEL CARNET DE ESTUDIANTE
ВЛАДЕЛЕЦ СТУДЕНЧЕСКОГО УДОСТОВЕРЕНИЯ

ISIC

№ B1
189159

Lars Eklund

IS A **SCHOLAR**

ENGAGED IN FULL TIME SECONDARY EDUCATION/EST UN ÉTUDIANT ENGAGÉ À TEMPS COMPLET DANS L'ENSEIGNEMENT SECONDAIRE/ES UN ESTUDIANTE MATRICULADO EN ENSEÑANZA MEDIA/УЧАЩИЙСЯ УЧИТСЯ В СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ

SFS-Resor

Sandgatan 4
223 50 LUND
1971
istc

010292
1972
istc

Third Asian
International
Trade Fair

Exhibition Grounds
Mathura Road
New Delhi

asia72

re 1

1355680

RESAN TILL EUROPA–INDIEN 1972

– DDR, Västtyskland och Luxemburg 4-10 augusti
Resa med Interrailkort . [Resebrev 1]

– Paris-Tolouse-Bilbao-Madrid-Granada
-Sevilla-Barcelona 10-24 augusti. [Resebrev 53]

– Köpenhamn–Paris–Liechtenstein–Salzburg
10-18 oktober . Omstart på min första resa till Indien. [Resebrev 54]

– Split_Athen–Thressaloniki 18–24 oktober. [Resebrev 127]

– Thessaloniki-Istanbul 24–29 oktober. [Resebrev 118]

– Istanbul-Teheran-Meshad-Herat 3-14 november. [Resebrev 20]

– Kabul–Lahore–Amritsar 14–29 november. [Resebrev 21]

– Delhi–Agra 25 november–6 december. [Resebrev 22]
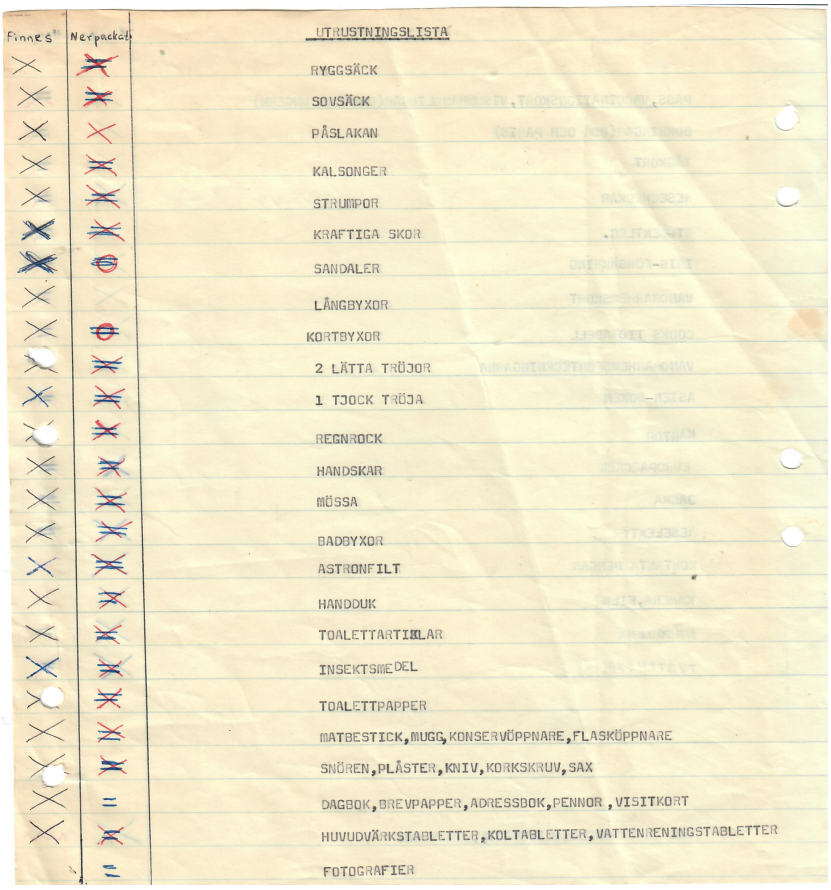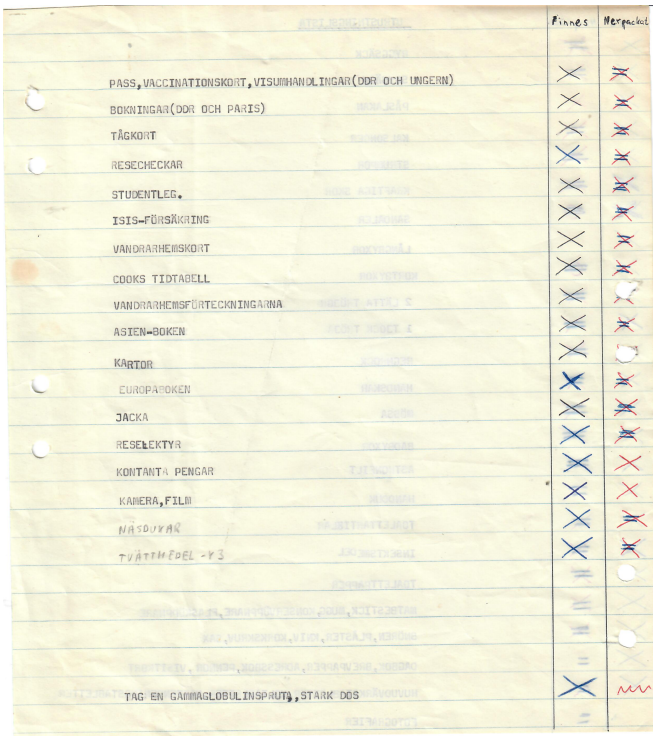
– Delhi-Kabul-Tashkent-Moskva-Helsingfors-
Stockholm-Lund 7–19 december. [Resebrev 119]